

Розвиток у школярів із порушеннями опорно-рухового апарату та інтелекту рухової сфери на уроках трудового навчання

Андрій Лапін

Проблема розвитку рухової сфери школярів із порушеннями опорно-рухового апарату та інтелекту на уроках трудового навчання є надзвичайно важливою. У цих дітей затримується і порушується формування всіх рухових формацій: утримання голови, навички сидіння та стояння, ходьби, маніпулятивної діяльності. Однак, як свідчить теорія та практика їх навчання, вже в дошкільному та молодшому шкільному віці можна почати формування трудових навичок і умінь у дітей із ДЦП. Організація трудової діяльності цієї категорії дітей досить специфічна. Адже особливістю рухових порушень при ДЦП є те, що вони існують від народження та тісно пов'язані із сенсорними, фізичними та інтелектуальними розладами, особливо з недостатністю відчуттів власних рухів.

Наявність порушень рухової сфери, які обмежують предметно-практичну діяльність та значно ускладнюють розвиток самостійного пересування і навичок самообслуговування, ставлять дитину з перших років життя в майже повну залежність від оточення дорослих. Це сприяє формуванню в неї пасивності, безініціативності, порушує становлення мотиваційної сфери.

Крім того, в таких дітей мають місце порушення емоційно-вольової сфери, поведінки, мовлення, зору і слуху, пов'язані з раннім органічним ураженням головного мозку. Для більшості дітей з церебральним паралічем та інтелектуальними порушеннями характерна підвищена втомлюваність. Діти досить довго зосереджуються на завданні, швидко стають млявими або дратівливими. У деяких дітей може виникати у результаті стомлення рухове занепокоєння: вони починають неспокійно поводитися, посилено

жестикулювати, гримасувати тощо (Л.М. Данилов, Л.О. Бадалян, Л.І. Виноградова та ін.).

Порушення просторового гнозису виявляються в уповільненому формуванні понять, що визначають положення предметів і частин власного тіла в просторі, нездатності впізнавати та відтворювати геометричні фігури, складати з частин ціле. Під час письма виявляються помилки у графічному зображенні букв, цифр, їхня дзеркальність, асиметрія.

У тісному зв'язку з порушеннями зорово-просторового синтезу знаходиться слабкість рахункових функцій. Ці розлади виявляються в уповільненому засвоєнні числа та його розрядних складових, уповільненій автоматизації механічного рахунку, невпізнання або змішування арифметичних знаків і цифр під час письма та читання. У структурі інтелектуального дефекту коркові розлади сполучаються з церебрастенічними і психоорганічними симптомами. З числа останніх найбільш характерні млявість, аспонтанність, адінамія, інертність та утруднене перемикання психічних процесів.

Розлади уваги і пам'яті виявляються в постійному відволіканні, нездатності тривалий час концентрувати увагу, вузькості її обсягу, перевазі вербальної пам'яті над зоровою і тактильною. У той же час в умовах індивідуально спланованого навчання діти виявляють досить значні перспективи свого подальшого інтелектуального розвитку, виявляють своєрідну завзятість, посидючість, педантизм, що дозволяє їм певним чином компенсувати порушену діяльність і більш успішно засвоювати новий матеріал.

Порушення руху та мовлення негативно впливають на психічний розвиток дітей. Через рухову недостатність, обмеження поля зору, зниження гостроти зору, відсутність предметних дій, становлення яких відбувається в міру удосконалювання загальної моторики, ураження правої руки, недорозвинення тонких рухів пальців, неузгодженості рухів руки й ока в них помітні відставання в розвитку предметного сприйняття.

Особливість організації трудового навчання в школах, де навчаються діти з порушеннями опорно-рухового апарату та інтелекту полягає в спрямуванні не стільки на одержання кінцевого результату, скільки на здійснення самого процесу. У цьому віці ця діяльність важлива як засіб різнобічного розвитку дитини: збагачуються знання й уявлення дитини про навколишній світ, про властивості та якості предметів, установлюються причинно-наслідкові зв'язки та взаємовідносини, тобто в межах даного виду діяльності розвиваються всі пізнавальні психічні процеси, значного розвитку зазнає координаційно-рухова сфера.

Трудова діяльність розглядається як джерело розвитку особистості: вона формує волюві якості, потребнісно-мотиваційну сферу особистості, такі риси характеру, як працьовитість, наполегливість, акуратність та ін. Всі види ручної праці є невичерпним джерелом морально-психологічного розвитку, адже вони зазвичай носять колективний характер, тому в процесі спільної діяльності розвиваються комунікативно-поведінкові навички дітей, уміння взаємодіяти, виробляти колективне рішення, розподіляти обов'язки, обирати певну форму поведінки, спільно планувати діяльність.

Традиційно виділяють наступні види трудової діяльності молодших школярів: господарсько-побутова праця, самообслуговування, праця в природі, ручна праця. У зв'язку з руховою патологією, яка наявна в дітей із ДЦП, особливу актуальність у молодшому шкільному віці здобуває засвоєння навичок самообслуговування. Труднощі розвитку цих навичок пов'язані з особливостями захворювання. У багатьох дітей відзначається апраксія, тобто невміння виконувати цілеспрямовані практичні дії. Такі діти досить важко опановують навички вдягання, роздягання, застібання гудзиків, зашнуровування черевиків; вони довго не можуть навчитися застеляти ліжко, зазнають труднощів під час письма, у конструюванні з кубиків, конструкторів, паличок тощо. Цілеспрямовані практичні дії (праксіс) розвиваються в процесі маніпулятивної діяльності, тому, коли батьки, жаліючи дитину, намагаються усе зробити за неї, позбавляють її можливості

отримувати практичний досвід. Це впливає на затримку формування праксису та появу вторинної апраксії. Явища апраксії негативно впливають на становлення не тільки навичок самообслуговування, але й на розвиток інших видів діяльності.

Таким чином, основною умовою розвитку предметного, ігрового, трудового, навчального та інших видів діяльності дітей з порушеннями опорно-рухового апарату та інтелекту є адекватна, грамотна, систематична корекційно-розвивальна робота з формування основних структурних компонентів кожного з видів діяльності.

Проблемам вивчення, навчання, виховання, лікування і комплексної реабілітації хворих ДЦП різного віку присвячено численні роботи клініцистів, педагогів, психологів (Л.О. Бадалян, Л.І. Виноградова, М.В. Іпполітова, Е.С. Каліжнюк, І.І. Кириченко, К.А. Семенова, Т.І. Серганова, О.В. Степанченко, Л.М. Шипіцина та ін.). Аналіз цих робіт показав, що всі автори вказують на важливу роль розвитку наочного мислення і конструктивної діяльності в системі комплексної реабілітації цих дітей, особливо в дошкільному і молодшому шкільному віці. У спеціальній літературі ці питання висвітлені в основному в роботах І.І. Мамайчук.

Конструювання як особливий вид продуктивної діяльності виникає лише на певному етапі вікового фізичного і психічного розвитку та знаходиться в залежності від рівня сформованості сприйняття, мислення, ігрової діяльності та ступеня мовленнєвого розвитку дитини.

Формування конструктивної діяльності – важливий етап у психічному розвитку дитини. Сформованість конструктивної діяльності визначає рівень розвитку наочно-дійового і наочно-образного мислення дитини.

Робота з конструктором для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату та інтелекту має величезне значення для корекції розумових, емоційно-вольових та фізичних недоліків; оволодіння загальнотрудовими навичками. Значно відрізняючись від інших видів діяльності вона має певні специфічні корекційно-розвивальні особливості та переваги.

Рухові навички (складання і розбирання деталей конструктора LEGO) нескладні за виконанням в цілому, але потребують значних зусиль з боку дитини при наявності в неї парезів. Тому пропедевтичні вправи потребують нетривалого часу. В подальшому нескладність та багаторазовість повторення цих рухів дуже швидко доходить до автоматизму, тим самим вивільнюючи розум дитини для аналізу та планування наступних дій, формування образу майбутнього результату.

Робота з конструктором до свого складу залучає багато елементів ігрової діяльності. Гра надає праці більшої емоційності та певним чином надихає дітей до прийняття самостійних рішень у розв'язанні деяких практичних завдань. Всі вироби з конструктора за змістом завжди є зображенням предметів, які знайомі та цікаві дітям, тому саме робота з деталями конструктора в процесі їх виготовлення дає дитині можливість отримувати задоволення.

Особливості роботи з конструктором LEGO, деталями якого здебільшого є пласкі та об'ємні геометричні фігури (трикутник, круг, квадрат, прямокутник тощо), досить часто не є схожими з частинами натурального об'єкта, який збирають діти, тому доводиться розчленовувати його на окремі елементи за подібністю, уявляти та домислювати відсутні ознаки та властивості. Іншими словами, робота з конструктором сприяє розвитку процесів узагальнення та абстрагування, а систематичне вправляння в побудові об'ємних об'єктів з пласких та об'ємних деталей сприяє формуванню просторових уявлень та просторової орієнтації у дітей з порушеннями опорно-рухового апарату та інтелекту.

Сприйняття простору розглядається науковцями як результат спільної діяльності різних сенсорно-рухових аналізаторів. Тому значне застосування в роботі з цими дітьми знайшли психодіагностичні методики: конструктивні методики, що дозволяють виявити порушення конструктивного праксису (кубики Кооса); методика оцінки невербального інтелекту (дошки Сегена); дослідження сприйняття кольору; дослідження

величини предметів (з використанням двох- та трискладових пірамідок, мисочок, циліндриків різної висоти та діаметра основи); дослідження особливостей гаптичного сприйняття у формі гри в «Чудесний мішечок» (Л.М. Данилов, І.І. Мамайчук, Е.С. Каліжнюк, Н.В. Сімонова та ін.), модифікована методика вивчення конструктивної діяльності дітей із ДЦП (І.І. Мамайчук), дослідження здатності до конструювання з рахункових паличок за словесною інструкцією (авторська методика), оцінка творчого потенціалу дітей із ДЦП при конструюванні з плоских геометричних фігур (авторська методика).

Виходячи з вищезгаданих особливостей та корекційно-розвивальних можливостей, робота з конструктором більш активно, ніж інші види роботи з трудового навчання, сприяє:

- формуванню узагальнених умінь: аналізувати зразок та малюнок, підбирати відповідні деталі та інструменти, встановлювати способи з'єднання деталей, планувати процес збирання виробу, контролювати власні дії, вчасно виправляти помилки, розповідати про виконану та майбутню роботу та виготовляти виріб за даним зразком;
- розвитку інтелектуальної та сенсорно-рухової сфери;
- вихованню інтересу до праці, спостережливості, посидючості, елементів творчості, естетичного смаку.

Разом з тим заняття з конструювання передбачають розв'язок загальноосвітніх завдань:

- навчання конкретно-трудова умінь та навичок: правил складання та розбирання, різноманітних способів з'єднання деталей;
- систематизація та розширення елементарних відомостей про об'єкти довкілля, які збираються, (їх назва, призначення, зовнішній вигляд та будова).

Робота з конструювання буде сприяти розв'язанню перерахованих вище завдань лише за умови врахування ступеню дефекту. Тому в основу

педагогічної роботи, поряд із загальнодидактичними принципами, заснованими на положенні єдності та спільності закономірностей нормального й аномального розвитку, мають використовуватися принципи, які знаходять використання в олігофренопедагогіці, тифлопедагогіці, сурдопедагогіці (принцип ранньої педагогічної допомоги, принцип корекційно-компенсаторної спрямованості навчання, принцип діяльнісного підходу в навчанні та вихованні).

Найважливішим принципом організації корекційно-розвивальної роботи є індивідуальний підхід в процесі навчання. Розвиток дітей з порушеннями опорно-рухового апарату та інтелекту, насамперед, залежить від таких факторів, як характер дефекту та ступінь його виразності. Тому робота з організації процесу конструювання має бути організована з врахуванням індивідуальних і специфічних особливостей, пов'язаних з порушенням ЦНС.

Таким чином, дидактичний матеріал має бути розроблений у відповідності з:

- віком дітей;
- інтелектуальним навантаженням;
- фізичним навантаженням;
- зоровим навантаженням;
- рекомендаціями педагогів;
- рекомендаціями психологів;
- рекомендаціями лікарів.

Найважливішим дидактичним компонентом пропонованої роботи з конструктором LEGO є спеціально розроблені «схеми-збирання» виробів. При підготовці цих дидактичних матеріалів (схем-збирання), як було відзначено раніше, обов'язково мають враховуватися особливості вікового розвитку дітей, тривалість припустимої фізичної, інтелектуальної та зорової роботи відповідно до вказівок педагогів, психологів, а також інші рекомендації медичних фахівців.

Для розвитку рухової сфери та здатності до сприймання кольорів в дошкільників та молодших школярів використовуються наступні дидактичні вправи та ігри:

- вправа «Двійнята» – на розвиток рухової сфери та здатності до розрізнення кольорів. Педагог вибирає п'ять різних за кольором деталей конструктора, потім просить дітей вибрати п'ять точно таких же за кольором деталей. З обраних деталей дітям пропонується побудувати модель;
- вправа «Кольорова рулетка» – на розвиток рухової сфери та розпізнавання кольорів. Дітям пропонується обертати вовчок і вибрати будь-яку деталь того ж кольору, що і колір сектора ігрового поля, що випав їм. Вправа виконується кілька разів. З відібраних цеглинок дітям пропонується побудувати модель;
- вправа «Змійка» – на розвиток рухової сфери та класифікацію кольорів. Кожна дитина одержує рівну кількість елементів конструктора. У порядку черги діти розташовують по одному елементу відповідно до правила: будувати „Змійку”, приєднуючи елементи так, щоб наступний елемент був такий самий, як попередній, лише за кольором. Кожен учасник може взяти деталь тільки зі своєї купки.

Основним завданням роботи стосовно формування в дітей просторового гнозису та уявлень про форму є розвиток і узагальнення поняття про сенсорний еталон – форму. Для побудови моделі необхідно визначити форму самої моделі, а також вміти виділяти форму окремих деталей, які складають конструкцію, виділяти подібну форму в різних об'єктах. Ця педагогічна робота спрямована на формування й удосконалювання вміння виділяти форму в об'єктах. Тому для розвитку цього вміння доцільно використовувати наступні дидактичні вправи та ігри:

- «Підбери пари до деталі»;
- «Якої деталі не вистачає?»;
- «Деталь якої форми зникла?»;

- «Спина до спини»: побудовану модель педагог повинний покласти в мішечок, а дитина намагається на дотик визначити форму самої моделі, а також з яких частин складається ця модель. Потім визначити форму тих частин, з яких деталей складається кожна частина, розташування і з'єднання деталей між собою. Проаналізувавши склад моделі за формою та взаємне розташування складових частин, дитина повинна спробувати побудувати таку ж модель;

- вправа «Змійка» – на класифікацію форм. Докладний опис вправи «Змійка» зазначено вище, тільки змінюється правило побудови „Змійки”: приєднувати елементи так, щоб наступний елемент був такий же, що й попередній за формою.

Для визначення співвідношень об'єктів за розміром їхніх частин дитині необхідно опанувати вміннями порівнювати ці відносини на око, тобто за допомогою зору зіставляти і порівнювати довжини об'єктів.

Отже, важливими аспектами оволодіння навичками конструювання є наступні:

- сформованість уявлень про величину предметів;
- уміння співвідносити довжину, ширину, висоту, товщину предметів;
- розуміння взаємозв'язку між цілим предметом та його частиною;
- визначення на око величини предметів.

Аналіз зразка моделі припускає виділення дітьми різних частин об'єкта, визначення величини цих частин, співвіднесення розмірів на графічному зображенні моделі з реально побудованою моделлю.

Для формування і розвитку здатності до визначення співвідношень об'єктів за розміром використовують різні дидактичні вправи та ігри:

- вправа на порівняння об'єктів за величиною відповідно до зразка. Дитині необхідно вибрати з безлічі деталей ту, котра відповідає зразкові за величиною;

- вправа на побудову предметного ряду за величиною: розташувати п'ять деталей від найбільшої до самої маленької та навпаки;

- вправа на класифікацію предметів за величиною: до двох деталей конструктора (великої та маленької, довгої – короткої і т.д.) потрібно підібрати відповідні предметні картинки.

Велике значення для розвитку уявлень про просторові відносини об'єктів мають, насамперед, активні дії з цими об'єктами. Великі можливості для таких дій забезпечує конструювання, у якому діти постійно аналізують, установлюють просторові стосунки між об'єктами та їх частинами. Так, перед конструюванням якогось об'єкта за зразком, дитині необхідно здійснити його точний просторовий аналіз: розчленувати цілу фігуру на окремі частини, визначити форму, колір і розмір кожної з них, установити розташування частин фігури відносно одна одної. Дана технологія створює сприятливі умови для розвитку просторового аналізу, якщо вона буде систематичною і цілеспрямованою.

Деякі навчальні установи для дітей з порушеннями психофізичного розвитку вже зараз використовують на уроках та у гуртковій роботі розвивальні ігри з конструктором LEGO. Але важливо більш повно використовувати специфіку конструктора LEGO, його навчально-розвивальну цінність, а для цього необхідно включати різноманітні елементи і цеглинки LEGO не тільки на заняттях з конструювання, але й використовувати його на заняттях з математики, розвитку мовлення, фізкультури, на заняттях інтегрованого типу, у корекційно-розвивальній роботі вчителя-дефектолога, вчителя-логопеда.

Специфіка дитячої діяльності з конструктором полягає в придумуванні та реалізації власного задуму з деталей конструктора, що об'єктивно припускає необхідність пізнати задуманий предмет або явище навколишнього світу, виразити своє ставлення до нього і, дотримуючись технології конструювання, одержати результат. Таким чином, дитина бере участь у творчому процесі, що допомагає їй збагатитися позитивними емоціями, почуттями, переживаннями, розвиває психічні процеси, а особливо уяву.

Конструктор LEGO використовується як методичний засіб для удосконалювання фізичного розвитку (координація роботи очей, кистей, рук

і дрібної мускулатури пальців у процесі побудови, розбирання, маніпулювання елементами конструктора), соціального розвитку (уміння зосереджуватися, брати участь у колективній роботі, уміння вислухати оцінку колег у процесі діяльності, мислити самостійно, мати незалежні судження про сконструйовану модель), а також для удосконалювання розумових операцій (уміння працювати за схемами і робити самостійні висновки, орієнтуватися в кольорі та формі елементів конструктора, знаходити в них подібність і несхожість) та творчих можливостей (усвідомлене визначення естетичних параметрів – відчуття кольору, форми, пропорції зразків, уміння змінювати задуми і підкоряти їх вимогам завдання, уміння фантазувати й отримувати почуття задоволення від створення нових оригінальних моделей).

Наведемо приблизний тематичний план занять з конструктором LEGO.

№ п/п	Тема	Мета, завдання	Кіл-сть занять	Обладнання	Дата проведення
1	2	3	4	5	6
1	У світі тварин	Уточнення та закріплення знань, уявлень про диких тварин та птахів (зовнішній вигляд та поведінка, їжа).		Картки-схеми збирання для конструювання диких тварин та птахів, конструктор LEGO SYSTEM або подібний, предметні та сюжетні картинки, загадки, твори літератури з теми навчання.	
1.1	Дика тварина. Слон.	Впізнавати та називати тварин, птахів та їх дітлахів.	1 заняття		
1.2	Дика тварина. Жираф.	Розвиток конструктивної діяльності.	1 заняття		
1.3	Дика тварина. Білка.	Розвиток дрібної моторики.	1 заняття		
1.4	Дика тварина. Крокодил.	Розвиток сенсорних еталонів.	1 заняття		
1.5	Дика тварина. Олень.	Розвиток мовлення.	1 заняття		
1.6	Дика тварина. Страус.	Формування вміння працювати з карткою-схемою.	1 заняття		
1.7	Дика	Виховання	1		

	тварина. Лебідь.	естетичного смаку та бережливого ставлення до тварин і птахів.	заняття		
1.8	Дика тварина. Папуга.		1 заняття		
1.9	Дика тварина. Страус.		1 заняття		
2	Домашні тварини	Уточнення та закріплення знань, уявлень про домашніх тварин та птахів (зовнішній вигляд та поведінка, їжа, їхня користь). Впізнавати та називати тварин, птахів та їх дітлахів. Піклування людини про домашніх тварин та птахів. Розвиток конструктивної діяльності. Розвиток дрібної моторики. Розвиток сенсорних еталонів. Розвиток мовлення. Формування вміння працювати з карткою-схемою. Виховання естетичного смаку та бережливого ставлення до тварин і птахів.		Картки-схеми збирання для конструювання домашніх тварин та птахів, конструктор LEGO SYSTEM або подібний, предметні та сюжетні картинки, загадки, твори літератури з теми навчання.	
2.1	Домашня тварина. Корова		1 заняття		
2.2	Домашня тварина. Кінь.		1 заняття		
2.3	Домашня тварина. Верблюд.		1 заняття		
2.4	Домашня тварина. Собака.		1 заняття		
2.5	Домашня тварина. Кішка.		1 заняття		
2.6	Домашня тварина. Свиня.		1 заняття		
2.7	Домашня тварина. Кролик.		1 заняття		
2.8	Домашній птах. Півень.		1 заняття		
2.9	Домашній птах. Курка.		1 заняття		
2.10	Домашній птах. Гуска.		1 заняття		
2.11	Домашній птах. Качка.	1 заняття			
3	Моя сім'я (будинок, меблі)	Уточнення та закріплення знань, уявлень про свою сім'ю (імена,		Картки-схеми збирання для конструювання меблів,	
3.1	Моя сім'я		1		

	(будинок, меблі). Збери ванну.	прізвище, склад сім'ї, домашня адреса). Уточнення та розширення знань, уявлень про основні види меблів. Розвиток конструктивної діяльності. Розвиток дрібної моторики. Розвиток сенсорних еталонів. Розвиток мовлення. Формування вміння працювати з карткою-схемою. Формування вміння правильно розташовувати меблі в кімнаті. Закріплення та уточнення знань про правила техніки безпеки. Виховання естетичного смаку та бережливого відношення до меблів.	заняття	конструктор LEGO SYSTEM або подібний, предметні та сюжетні картинки, загадки, твори літератури з теми навчання.	
3.2	Моя сім'я (будинок, меблі). Збери ліжко.		1 заняття		
3.3	Моя сім'я (будинок, меблі). Збери торшер.		1 заняття		
3.4	Моя сім'я (будинок, меблі). Збери диван.		1 заняття		
3.5	Моя сім'я (будинок, меблі). Збери телефон.		1 заняття		
3.6	Моя сім'я (будинок, меблі). Збери умивальник.		1 заняття		
3.7	Моя сім'я (будинок, меблі). Збери праску.		1 заняття		
3.8	Моя сім'я (будинок, меблі). Збери люстру.		1 заняття		
3.9	Моя сім'я (будинок, меблі). Збери телевізор.		1 заняття		
3.10	Моя сім'я		1		

	(будинок, меблі). Збери крісло.		заняття		
3.11	Моя сім'я (будинок, меблі). Збери шафу.		1 заняття		
3.12	Моя сім'я (будинок, меблі). Збери коврик.		1 заняття		
4	Місто	Уточнення та закріплення знань, уявлень про рідне місто. Розвиток конструктивної діяльності.		Картки-схеми збирання для конструювання елементів міського пейзажу, конструктор LEGO SYSTEM або подібний, предметні та сюжетні картинки, загадки, твори літератури з теми навчання.	
4.1	Місто. Збери будинок.	Розвиток дрібної моторики.	1 заняття		
4.2	Місто. Збери карусель.	Виховання почуття любові до рідного міста.			
4.3	Місто. Збери дерево.				
5	Пожежна частина	Уточнення та закріплення знань, уявлень про різні професії дорослих.		Картки-схеми збирання для конструювання пожежного інвентарю, конструктор LEGO SYSTEM або подібний, предметні та сюжетні картинки, загадки, твори літератури з теми навчання.	
5.1	Пожежна частина. Збери багор.	Вчити співвідносити знаряддя праці з певною професією.	1 заняття		
5.2	Пожежна частина. Збери лопату.	Вчити правила протипожежної безпеки.			
5.3	Пожежна частина. Збери вогнегасник.	Розвиток дрібної моторики.			
5.	Пожежна частина. Збери		1 заняття		

	пожежну машину.				
6	Транспорт	Уточнення та закріплення знань, уявлень про різні професії дорослих місто.		Картки схеми-збирання для конструювання транспорту, конструктор LEGO SYSTEM, або подібний, предметні та сюжетні картинки, загадки, твори літератури з теми навчання.	
6.1	Транспорт. Збери легкову машину.				
6.2	Транспорт. Збери вантажну машину.	Вчити співвідносити знаряддя праці з певною професією. Вчити правила безпеки дорожнього руху.			
6.3	Транспорт. Збери автобус.	Розвиток дрібної моторики.			
6.4	Транспорт. Збери світлофор.	Виховувати інтерес до праці дорослих.			
6.5	Транспорт. Збери жезл.				

Кожне заняття має будуватися за наступним планом:

1. Введення в тему через відгадування загадок, створення проблемної ситуації тощо.
2. Бесіда педагога про той об'єкт, який буде збиратися на занятті.
3. Аналіз зразка об'єкта за наступним планом:
 - цілісне сприйняття об'єкта;
 - виділення головних, найбільш великих деталей, визначення їх функціонального призначення;
 - виділення найбільш дрібних деталей і визначення їх функціонального призначення;
 - визначення форми, кольору, величини кожної деталі моделі та елементів цих деталей;
 - визначення просторових відносин (взаємне розташування деталей моделі й елементів цих деталей);
 - добір необхідних деталей;
 - повторне цілісне сприйняття об'єкта.
4. Конструювання частин моделі зі складових елементів.

5. Конструювання повної моделі з зібраних частин.
6. Презентація зібраної моделі дитиною.
7. Підведення підсумків заняття педагогом.
8. Обігрування ситуації.

У залежності від рівня сформованості конструктивної діяльності кожній дитині можна запропонувати для виконання одне завдання з трьох різних видів завдань:

1. Відібрати необхідну кількість «цеглинок» для даного об'єкта і *зібрати модель самостійно.*
2. Відібрати необхідну кількість «цеглинок» для даного об'єкта і *зібрати модель за зразком.*
3. Відібрати необхідну кількість «цеглинок» для даного об'єкта і *зібрати модель за схемою збирання.*

Позитивним ефектом організації корекційно-розвивального розвитку дітей із порушеннями опорно-рухового апарату та інтелекту на уроках трудового навчання за поданою схемою з використанням конструкторів типу LEGO є більш високий рівень розвитку дрібної моторики та просторового гнозису в дітей.

Важливою умовою роботи з конструктором має бути організація систематичного вправлення дітей у сприйманні, аналізі та відтворенні сенсорних еталонів, відповідних рухів.

Таким чином, робота з LEGO-конструктором дає великі можливості для подолання недоліків сенсорного, фізичного та інтелектуального розвитку дітей з порушеннями опорно-рухового апарату та інтелекту та впливає на всі аспекти розвитку особистості дитини:

- рухову сферу: розвиток дрібної моторики, просторового гнозису;
- мислення: мовлення, аналіз, синтез, класифікація, узагальнення, порівняння, логіка;
- пам'ять: формування процесів запам'ятовування;
- увага: концентрація, переключення уваги, обсяг, розподіл;

- уява: творча (фантазія, мрії, асоціації);
- особистісна сфера: розвиток індивідуальності, спілкування, позитивної поведінки;
- здатності: художньо-естетичні, творчі, інтелектуальні;
- пізнавальна діяльність: розвиток мовлення, математичних уявлень, конструювання, ознайомлення з навколишнім;
- емоційно-вольова сфера: темперамент, характер.